

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Проректор з навчально-методичної роботи

Марина НЕМАЛЧАЛО

СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИСМНИЦТВО

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань *07 «Управління та адміністрування»*
Спеціальність *076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»*
Освітній рівень *другий (магістерський)*
Освітня програма *«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»*

Статус дисципліни *обов'язкова*
Мова викладання, навчання та оцінювання *українська*

Завідувачка кафедри
підприємництва і готельно-ресторанного бізнесу

Марина САЛУН

Харків
2021

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри *підприємництва і готельно-ресторанного бізнесу*
Протокол № 1 від 27.08.2021 р.

Розробник:

Салун М. М., д.е.н., проф. кафедри підприємництва і готельно-ресторанного бізнесу
Заславська К. А., к.е.н., доц. кафедри підприємництва і готельно-ресторанного бізнесу

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Соціальне підприємництво вивчає практику виявлення, започаткування та розвитку успішного підприємства (організації), яке прагне сприяти соціальним змінам за допомогою інноваційних рішень.

Навчальну дисципліну розроблено в рамках науково-освітнього проєкту AUF «Formation à l'Entreprenariat social à l'Université» («Навчання соціальному підприємництву в університеті»).

Навчальна дисципліна «Соціальне підприємництво» зосереджена на вивченні академічного та практичного досвіду створення економічної та соціальної цінності в різних галузях економіки. Завдяки тематичним дослідженням, лекціям та діалогу в аудиторіях студенти навчаються мислити стратегічно та діяти кон'юнктурно, використовуючи соціально свідомий підхід.

Мета навчальної дисципліни: формування системи знань щодо планування, організації, управління, координації процесу соціального підприємництва для провадження ініціатив соціально-економічного розвитку на різних рівнях управління.

Основними завданнями є такі: ознайомлення зі змістом, сутністю, метою, завданнями соціального підприємництва, технологією управлінського соціальними підприємствами в різних країнах; оволодіння методами діагностики сучасних соціально-економічних проблем, які можна вирішити в рамках системи соціального підприємництва; придбання теоретичних знань і практичних навичок з використання сучасного інструментарію формування, започаткування, розвитку соціального підприємництва в Україні; застосування на практиці отриманих знань для вирішення соціально-економічних завдань розвитку на рівні громади; обґрунтування необхідності запровадження організаційних змін та способів залучення людей до процесів змін.

Об'єктом вивчення навчальної дисципліни є процеси, що відображають різні аспекти започаткування та розвитку соціального підприємництва.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є організаційно-економічне забезпечення соціального підприємництва.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	1М
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	4
Форма підсумкового контролю	залік

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Управління бізнесом	Курсова робота: Соціальне підприємництво
	Інноваційне та венчурне підприємництво
	Дипломна робота

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
ЗК3. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети	РН3. Вміти розробляти заходи матеріального і морального заохочення та застосовувати інші інструменти мотивування персоналу й партнерів для досягнення поставленої мети
ЗК4. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп	РН4. Застосовувати бізнес-комунікації для підтримки взаємодії з представниками різних

різного рівня (з експертами з інших галузей знань / видів економічної діяльності).	професійних груп.
ЗК5. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.	РН5. Вміти професійно, в повному обсязі й з творчою самореалізацією виконувати поставлені завдання у сфері підприємництва, торгівлі та/або біржової діяльності.
СК 1. Здатність розробляти та реалізовувати стратегію розвитку підприємницьких, торговельних та/або біржових структур.	РН6. Вміти розробляти та впроваджувати заходи для забезпечення якості виконуваних робіт і визначати їх ефективність.
СК 3. Здатність до ефективного управління діяльністю суб'єктів господарювання в сфері підприємництва, торгівлі та/або біржової діяльності.	РН8. Оцінювати продукцію, товари, послуги, а також процеси, що відбуваються в підприємницьких, торговельних та/або біржових структурах, і робити відповідні висновки для прийняття управлінських рішень.
СК 5. Здатність до ініціювання та реалізації інноваційних проектів в підприємницькій, торговельній та/або біржовій діяльності	РН10. Вміти вирішувати проблемні питання, що виникають в діяльності підприємницьких, торговельних та/або біржових структур за умов невизначеності та ризиків.
СК 6. Здатність формувати соціально відповідальний бізнес, систему соціального підприємництва на основі цілей сталого розвитку держави та територіальних громад	РН11. Впроваджувати інноваційні проекти з метою створення умов для ефективного функціонування та розвитку підприємницьких, торговельних та/або біржових структур.
	РН 12. Визначати, аналізувати поточні цілі сталого розвитку країни, територіальних громад, формувати на їх основі новаторські бізнес-ідеї соціального підприємництва, впроваджувати систему соціальної відповідальності бізнесу.

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Соціальне підприємництво: зміст, сутність, відмінності.

Огляд соціального підприємництва. Визначення соціального підприємництва. Цілі та завдання соціального підприємництва. Основні риси соціального підприємництва. Як соціальне підприємництво порівнюється з комерційними підприємствами, традиційними некомерційними постачальниками послуг та соціальною активністю. Підходи до соціального підприємництва в різних країнах.

Практичне заняття

Пошук та обговорення прикладів соціального підприємництва (щонайменше 6 прикладів соціального підприємництва в Україні та в ЄС). Перше практичне заняття має надихати і мотивувати вивчати дисципліну.

Самостійна робота

Порівняльний аналіз основних рис, напрямів, цілей втілених ідей соціального підприємництва, розібраних на практичному занятті.

Тема 2. Екосистема соціального підприємництва.

Бенефіціари та замовники соціального підприємництва. Державний та приватний сектор в екосистемі соціального підприємництва. Вплив інвесторів на екосистему соціального

підприємництва. Університети, незалежні дослідницькі організації та інші установи екосистеми соціального підприємництва.

Практичне заняття

Інструменти пошуку ідей. Визначення та обґрунтування соціальної проблеми, яка потребує вирішення, формування ідеї соціального підприємництва, виявлення та аналіз основних стейкхолдерів соціального підприємництва.

Самостійна робота

Характеристика екосистеми соціального підприємництва за виявленою проблемою (зацікавлені спільноти, підприємства, органи управління та контролю). Формування презентації.

Тема 3. Системне мислення для соціального підприємництва

Оцінка можливостей соціальних змін та розробка проектів соціальних змін на рівні територіальної громади (окремої групи населення). Етика в соціальному підприємстві. Основи етики в соціальному підприємстві.

Практичне заняття

Тренінг: сучасна етика взаємодії в соціальному підприємстві

Самостійна робота

Підбір соціальних мереж для проведення опитування стейкхолдерів ідеї соціального підприємництва, формування постів для залучення стейкхолдерів, презентації ідеї соціального підприємництва, розміщення інформації щодо ідеї соціального підприємництва.

Тема 4. Дизайн-мислення для соціального підприємництва

Підхід дизайн-мислення до соціального підприємництва. Методологія дизайн-мислення, орієнтована на соціальних підприємців. Процес розробки проекту соціального підприємництва.

Практичне заняття

Тренінг: методологія, HCD для соціальних підприємців.

Самостійна робота

Представлення та аналіз кейсів-прикладів відомих соціально-відповідальних бізнесів та соціальних підприємств.

Тема 5. Бізнес-моделі соціального підприємництва

Модель підтримки підприємця. Модель ринкового посередника. Модель зайнятості. Модель плати за послугу. Модель клієнта з низьким рівнем доходу. Кооперативна модель. Модель ринкових зв'язків. Модель субсидування послуг.

Практичне заняття

Розробка, обґрунтування та презентація моделі CANVAS ініціативи соціального підприємництва.

Практичне заняття передбачає роботу протягом 8 аудиторних годин. Кожні два заняття в аудиторії обговорюються проміжні результати, надається зворотний зв'язок та рекомендації щодо подальшої роботи над моделлю CANVAS.

Самостійна робота

Робота за блоками моделі CANVAS ініціативи соціального підприємництва та формування презентації розробленої бізнес-моделі.

Тема 6. Фінансування проектів соціального підприємництва.

Джерела фінансування проектів соціального підприємництва – інвестиції, гранти, бізнес-ангели, конкурси бізнес-планів тощо. Моделі фінансування. Пропозиції щодо фінансування.

Практичне заняття

Розробка фінансового плану.

Самостійна робота

Дослідження наявності грантових пропозицій, конкурсів бізнес-планів, тощо щодо ініціатив соціального підприємництва. Формування заявки участі у програмі підтримки соціального підприємництва.

Тема 7. Оцінка результатів та вимірювання впливу проектів соціального підприємництва.

Оцінка впливу та масштабування проектів соціального підприємництва. Вивчення концепцій та інструментів вимірювання ефективності, що використовуються у секторі соціальних послуг, а також концепцій та інструментів управління ефективністю.

Практичне заняття

Обговорення інтенсивності соціального підприємництва за країнами та регіонами світу, проведення порівняльного аналізу напрямів соціального підприємництва за країнами та регіонами світу

Самостійна робота

Пошук, підбір даних для проведення порівняльного аналізу напрямів соціального підприємництва за країнами та регіонами світу.

Перелік практичних занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Методи навчання та викладання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так й інтерактивних навчальних технологій, серед яких: міні-лекції, проблемні лекції, робота в малих групах.

Лекції проблемного характеру – передбачають розгляд кола питань дискусійного характеру, які недостатньо розроблені в науці й мають актуальне значення для теорії та практики. Вони сприяють формуванню у студентів самостійного творчого мислення, прищеплюють їм пізнавальні навички. Студенти стають учасниками наукового пошуку та вирішення проблемних ситуацій (Тема 1, 3, 5).

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу (10 – 15 хвилин) й проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження (Тема 4, 6).

Робота в малих групах дає змогу структурувати практичні заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду групових комунікацій (Тема 2, 5, 6, 7).

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних результатів роботи групи, проектних робіт. Презентації можуть бути як індивідуальними, наприклад виступ одного слухача, так і колективними, тобто виступи двох та більше слухачів (Тема 2, 5, 6, 7).

Тренінг, як форма групової роботи, що забезпечує активну участь і творчу взаємодію учасників між собою передбачений для Тем 3, 4.

Порядок оцінювання результатів навчання

ХНЕУ ім. С. Кузнеця використовує накопичувальну (100-бальну) систему оцінювання знань студента. За заліковою дисципліною оцінювання знань здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних та практичних занять, при виконанні індивідуальних завдань та самостійної роботи. Мінімальна сума набраних балів, що дозволяє студенту скласти залік – 60 балів, максимальна сума – 100 балів.

Оцінювання знань під час поточного контролю включає наступне:

активна робота на лекції надає 2 бали за кожне лекційне заняття та передбачає участь у дискусіях в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію щодо пропонованих для розгляду питань (14 балів);

активна робота на практичному (семінарському) занятті, захист результатів виконання завдань надає 4 бали за кожне практичне заняття за темами 1-4, 6, 7 та 6 балів за темою 5 й передбачає участь у проведенні досліджень та розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії (30 бали);

дві поточні контрольні роботи за темами дисципліни виконуються за варіантами, розміщені на сайті персональних навчальних систем ХНЕУ ім. Семена Кузнеця та оцінюються максимум у 5 балів кожна (10 балів);

виконання завдань для самостійної роботи надає 3 бали за завдання за кожною з тем навчальної дисципліни (21 бал);

групове компетентісно орієнтоване завдання з проведеними розробками та сформованими проектними пропозиціями за погодженою тематикою оцінюється максимум у 25 балів.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується за сумою балів, отриманих під час поточного контролю та заноситься у залікову «Відомість обліку успішності» з навчальної дисципліни.

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведено в таблиці «Шкала оцінювання: національна та ЄКТС».

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
74–81	C		
64–73	D		
60–63	E	задовільно	не зараховано
35–59	FX	незадовільно	
1–34	F		

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мак бал
Тема 1	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція проблемного характеру: «Соціальне підприємництво: зміст, сутність, відмінності»	Активна робота на лекції	2
	Практичне заняття	Найвідоміші приклади соціального підприємництва (щонайменше 6 прикладів соціального підприємництва в Україні та в ЄС). Порівняльний аналіз основних рис, напрямів, цілей, системи підтримки соціального підприємництва.	Активна робота на практичному занятті, захист результатів виконання завдань (презентація)	4
Самостійна робота				

	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за тематикою навчальної дисципліни. Підготовка до захисту результатів виконання завдань	Індивідуальні опитування	3
Тема 2	Аудиторна робота			
	Лекція	Екосистема соціального підприємництва	Активна робота на лекції	2
	Практичне заняття	Визначте соціальну проблему, проаналізуйте стейкхолдерів. Охарактеризуйте екосистему соціального підприємництва за виявленою проблемою (зацікавлені спільноти, підприємства, органи управління та контролю). Формування бази міжнародних програм та інструментів соціального підприємництва	Активна робота в малих групах на практичному занятті, захист результатів виконання завдань	4
			Поточна контрольна робота	5
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка до захисту результатів виконання завдань	Індивідуальні опитування	3	
Тема 3	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція проблемного характеру: «Системне мислення для соціального підприємництва»	Активна робота на лекції	2
	Практичне заняття	Сучасна етика взаємодії в соціальному підприємстві	Активна робота на практичному занятті, захист результатів виконання завдань (презентація)	4
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Підбір соціальних мереж для розміщення результатів дослідницького (грантового) проекту. Підготовка до захисту результатів виконання завдань	Індивідуальні опитування	3	
Тема 4	Аудиторна робота			
	Лекція	Дизайн-мислення для соціального підприємництва	Активна робота на лекції	2
	Практичне заняття	Міні-лекція: «Особливості дизайн-мислення для соціального підприємництва» Методологія, НСД для соціальних підприємств	Активна робота на практичному занятті, захист результатів виконання завдань	4
Поточна контрольна робота			5	

	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка до захисту результатів виконання завдань	Індивідуальні опитування	3
Тема 5	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція проблемного характеру: «Бізнес-моделі соціального підприємництва»	Активна робота на лекції	2
	Практичне заняття	Генерування бізнес-ідеї соціального підприємництва. Розробка моделі CANVAS	Активна робота в малих групах на практичному занятті, захист результатів виконання завдань (презентація)	6
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка до захисту результатів виконання завдань	Індивідуальні опитування	3
Тема 6	Аудиторна робота			
	Лекція	Фінансування проєктів соціального підприємництва	Активна робота на лекції	2
	Практичне заняття	Міні-лекція: «Сутність моделі CANVAS» Розробка, обґрунтування та презентація моделі CANVAS	Активна робота в малих групах на практичному занятті, захист результатів виконання завдань (презентація)	4
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка до захисту результатів виконання завдань	Індивідуальні опитування	3
Тема 7	Аудиторна робота			
	Лекція	Оцінка результатів та вимірювання впливу проєктів соціального підприємництва	Активна робота на лекції	2
	Практичне заняття	Напрями соціального підприємництва, його інтенсивність та ефективність (порівняльний аналіз за країнами світу)	Активна робота в малих групах на практичному занятті, захист результатів виконання завдань (презентація)	4
Самостійна робота				

	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка до захисту результатів виконання завдань	Індивідуальні опитування	3
Групове компетентнісно орієнтоване завдання:				25
Всього:				100

Рекомендована література

Основна

1. Halunko Valentyn, Ivanyshchuk Andriy, Popovych Tereziiia Global experience of social entrepreneurship development. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2018-4-1-62-67>.
2. Carlo Borzaga, G.G.; Franchini, B.; Chiomento, S.; Nogales, R.; Carini, C. European Commission (2020) Social Enterprises and Their Ecosystems in Europe. Comparative Synthesis Report; Publications Office of the European Union: Luxembourg, 2020.
3. Social Enterprise Alliance (2018). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://socialenterprisecensus.org/>.
4. European Commission (2020). Sectors of the Social economy in the EU: Social enterprises. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ec.europa.eu/growth/sectors/social-economy/enterprises_en.

Додаткова

1. Gupta P., Chauhan S., Paul J., Jaiswal M. Social entrepreneurship research: A review and future research agenda. – J. Bus. Res. – 2020, № 113, P. 209–229.
2. Miesing Paul Introduction to Social Entrepreneurship. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.albany.edu/faculty/miesing/teaching/socent/1%20Introduction%20to%20Social%20Entrepreneurship.pdf?__cf_chl_captcha_tk__=zLDKjIAIGsT.Z9Vrwh1dkkAtSrEqTu3LTvNOdjQC094-1638984072-0-gaNycGzNCFE

Інформаційні ресурси

- Сайт ПНС ХНЕУ. Соціальне підприємництво [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7682>.